КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ
Ош мамлекеттик университети
Педагогика жана дене тарбия факультети
Башталгыч билим берүүнүн педагогикасы жана психологиясы кафедрасы

Баланын мектепке даярдыгын аныктоодо мониторинг жүргүзүү боюнча методикалык сунуштар

(Башталгыч класстардын мугалимдери үчүн усулдук колдонмо)

Түзгүн: **п.и.к. , доц. З.С. Абдураимова**
Рецензиялагандар: п.и.к.,доц. Бабаев М.Д.
п.и.к.,доц. Муратбаев Б.Б.

Ош -2011

Баланын мектепке даярдыгын аныктоо боюнча методикалык сунуштар.

Балаңыз быйыл биринчи класска барат. Ар бир ата-эненин жүрүгүн балам мектепте үзүн кандай алып жүрүт? Классташтары менен достошо алабы? Мугалимин угуп, анын талаптарын аткарууга кудурети жетеби? Алдыңкы окуучу болууга мүмкүнчүлүгү кандай? – деген суроолор түйшүлтүт.

Баланын мектепке барышына канча убакыт калгандыгы анча деле мааниге ээ эмес. Сиз балаңыздын мектепке даярдыгынын деңгээлин аныктагандан кийин, андагы жетишбеген жактарга үзгүчү күңүл бүлүп, бирге иштеңиз. Ар күнү бала мектепке даярданып жатканына кубанып, аракеттене турган жагдай түзүңүз.

Айрым мектептер баланын мектепке даярдыгын алардын эсептүүсү, тамга таануусу, окуй алуусу менен аныктап жүрүшүт. Бала мектепте үздүштүрү турган окуу, жазуу, эсептүү сыяктуу окутуунун мазмуну аркылуу баланын мектепке даярдыгын аныктоо биздин пикирибизче туура эмес .

Баланын мектепке окууга даярдыгын аныктоону эки этап менен жүргүзүү максатка ылайык.

Биринчи этапта балдар группа боюнча иштешет.

Экинчи этапта бала менен жекече иштүү, б.а. баланын оозеки жоопторуна жана ишмердүүлүгүнү байкоо жүргүзүү.

Баланын мектепке окууга даярдыгын үз ара тыгыз байланыштагы үч компонент менен аныктоого болот: дене жагынан даярдыгы, б.а. баланын ден соолугунун, дене боюнун үнүтүүсүнүн абалы, интеллектуалдык даярдыгы жана инсандык даярдыгы.

Баланын дене жагынан даярдыгын балдар врачтарынын жардамы аркылуу атайын медициналык карталарды толтуруу менен аныктоого болот.

Ал эми инсандык даярдыгы баланын билимдеринин запасы, айлана-чүйрүнү ориентировкалай алышы, үз алдынчалуулугу, активдүүлүгү, демилгелүүлүгү, үзү теңдүүлүр, үзүнүн кичүүлүр жана улуулар менен мамилелеше алуусу менен мүнүздүлүт.

Сенсордук үнүгүүсү (күрүү, угуу аркылуу кабыл алуусу), психикалык процесстеринин (кабыл алуу, күңүл буруу, эс, кыялдануу, байкоо) жана образдуу элестүүлүрүнүн үнүгүү абалы, акылынын, сүзүнүн үнүгүүсү баланын мектепке интеллектуалдык даярдыгынан кабар берет.

Ар бир ата - эне үзүнүн баласы, ал эми 1 - класстын мугалими үзүнүн окуучулары жүнүндү кененирээк маалыматта болуусу педагогикалык процессте үзгүчү мааниге ээ.

Ошондуктан окуу жылынын башында баланын окууга даярдыгын аныктоо үчүн мониторинг жүргүзүү талап кылынат.

Улуу педагог К.Д.Ушинский: «Эгерде педагогика адамды бардык жагынан тарбиялагысы келсе, анда ал аны бардык жагынан билүүгү тийиш» – деген [29.23].

Баланын мектепке даярдыгынын критерийлери катары түмүндүгү күрсүткүчтүрдү эсептүүгү болот:

Ден-соолугунун абалы. Салмагы, бою, күкүрүк клеткасы, күрүүсү, угуусу, манжаларынын кыймылы, б.а. колунун манжаларынын ар түрдүү иш-аракетти жасоого ийкемдүү, кыймыл - аракети олдоксон эмес, күзү менен колунун кыймылы шайкеш, калемсапты колдоно билет. Нерв системасынын абалы: эрки күчтүү, кыймылы тең салмактуу. Ден соолугу чың, кыймыл - аракети шамдагай, тулку бою туура үнүккүн.

Интеллектуалдык даярдыгы: кругозору, сүз байлыгы, таанып билүү процесстеринин үнүгүү деңгээли.

Инсандык жана социалдык-психологиялык даярдыгы. Нравалык сапаттардын калыптануусу, теңтуштары жана үзүнүн чоң адамдар менен мамилелеше алуусу.

Эрктик-эмоционалдык даярдыгы. Бала үзүнү максат койо, чечим чыгара билүүсү, иш-аракетин пландаштыра алуусу, психикалык процесстеринин калыптануусу.

Окууга болгон ынтызарлык. Сабактарга кызыгуу менен активдүү катышуу, билим алууга, күп нерселерди билүүгү чын ыкласы менен болгон аракеттенүүсү.

Үзүнүн жүрүш-турушун башкара билүү. Китептен күргүндүрүн, мугалимдин айткандарын эске сактап калуу үчүн сабакта күңүлүн топтой билүүсү, мектептин режимине баш ийүүсү, ички псхологиялык иш-аракеттерин башкаруусу.

Акыл ишмердүүлүгү. Баланын таанып – билүү процесстеринин үнүгүүсү, буюмдарды, кубулуштарды байкоо менен алардагы окшоштуктарды жана айырмачылыктарды күрү билүүсү.

Үз алдынчалуулук. Чоң адамдардын эскертүүсүсүз эле тамактанаардын алдында колун жуушу, ойноп бүткүндүн кийин оюнчуктарын жыйнаштыруусу ж.б.

Эмгекке карата мамиле. Эмгектенип жаткан адамдарга жардам берүүсү, жумшаган мезгилде чын ыкласы аткаруусу ж.б.

Азыркы мезгилде баланын мектепте окууга даярдыгын аныктоо үчүн эң жүнүкүй, жеткиликтүү усулдар бар. Алардын ичинен эң кеңири тараганы анкета же башкача айтканда сурамжылоо.

Сурамжылоого ата – энелер окуу жылынын башталышынын алгачкы жумасында жооп беришсе, мугалимдерге жакындан жардам болот. Ал түмүндүгүдүй бүлүктүрдү үзүнү камтыйт:

1. Баланын, инсандык үзгүчүлүктүрү, анын жамааттагы жүрүш – турушу: балдар менен мамилеси (достору менен

ынтымак, урушчаак, тартиптүү, жоош момун, женил ойлуу) ж.б.;

2. Түнкү жана күндүзгү уйкусуна мүнүздүмү (тез уктайт, тынч уктайт, уйкучу, катуу уктайт, сергек уктайт, уктап жатып сүйлүнүт, уктап жатып түшүктү суулап коёт, тишин кычыратат) ж.б.;

3. Үзүн - үзү тейлүү ыкмасы (тыкан жүрүт, үзүн - үзү эптей албайт, үзүн - үзү тейлүү ыктарына ээ же тескерисинче);

4. Сабак учурунда ишке жүндүмдүүлүгү (бардык сабактарда кунт коюп отурат, тез башка нерселерге алаксыйт, шок, тез чарчайт, тиешеси жок иштерге бат алаксыйт ж.б.);

5. Эске тутуусунун абалы жана мүнүзү (жакшы, жаман, күрүп эске тутуусу, угуп эске тутуусу);

6. Ой жүгүртүүсүнүн үзгүчүлүгү (конкреттүү нерселерди гана кабыл алат, абстракттуу түшүнуктүрдү үздүштүрү алат, жалпылай алат ж.б.);

7. Сүйлүү кебинин үнүгүүсү (бардык тыбыштарды айта алат, бир же эки тыбышты туура эмес айтат, күпчүлүк тыбыштарды туура эмес айтат, кекечтенет, текстти кайра айтууда керексиз сүздүрдү колдонот, сүз байлыгы жарды, сүрүттүгү же аңгемедеги ойду түшүнүт, түшүнбүйт);

8. Балдар бакчасынын программасын үздүштүрүүсү (үзүнүн жашына ылайык билимдердин жана ыктардын запасына ээ, орунду жана убакытты ориентировкалай алат, кайда жашаганын, үй дарегин, үйүнүн телефонун, ата - энесииин иштеген жерин. телефондорун, кесибин, жыл мезгилдерин, үй жана жапайы айбандарды билеби?);

9. Мамилелешүүнүн эң жүнүкүй ыктарына ээби?

10. Ата - энесине баланын ден соолугунун абалы белгилүүбү? Бул графаны толтуруу медициналык кароодон үткүрүүнүн жыйынтыгы боюнча, сентябрь айындагы биринчи ата-энелер чогулушунда жүргүзүү керек.

Анкетанын негизинде мугалим үзүнүн классындагы окуучулардын жекече үзгүчүлүктүрүн терең үйрүнүт.

Ошондой эле баланын мектепке окууга даярдыгын билүү үчүн Керна-Иразектин үч тапшырмадан турган тестин сунуш кылууга болот.

1. Адамдын сүрүтүн тартуу.

2. Даяр сүйлүмдү күчүрүү. Бала окуй албайт, бирок үч сүздүн турган сүйлүмдү күрүп турганындай күчүрүүгү тийиш. М: *Мен мектепке бардым.*

3.Тигинен жана туурасынан бирдей аралыкта жайланышкан он чекитти күчүрүп тартуу [40.47].

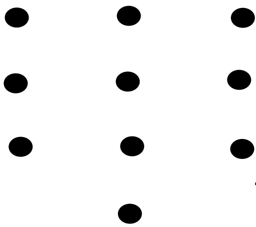

4-сүрүт

Тестти жекече же группа менен жүргүзсү болот. Ар бир балага фамилиясы жазылган баракчалар таркатылат. Балдар партада же столдо жекеден отурууга тийиш. Карандаш же ручка столдун так ортосуна коюлат. Кайсы колуна кармоо керектигин бала үзү тандасын. Эгерде балаңыз карандашты же ручканы туура эмес кармаса, берилген тапшырмаларды аткара албай кыйналса, балаңызды күнүүлүбүңүз. Үзүңүздү күнүүлүңүз. Анткени балаңызга түшүндүрү албаган үзүңүз күнүүлүүсүз.

Сиздин түшүндүргүнүңүзгү бала түшүнбүсү ачууланбаңыз. Ачуулануу, кыйкыруу, баланы жазалоо менен сиз ийгиликке жетише албайсыз. Болгону баланы коркутасыз, капа кыласыз, үзүңүздү балаңызга жек күрсүтүп аласыз.

“Баланын шагын сындыргандан үткүн наадан адам жок,” - деп айткан этнопедагог Г.П.Волков [15.167].

Түмүндү баланын мектепке даярдыгынын текшерүүнүн дагы бир усулун сунуш кылабыз.

Биз сунуш кыла турган тапшырма баланын мектепке даярдыгынын денгээлин, акылынын үсүшүнүн күрсүткүчүн, билимди начар үздүштүрүүсүнүн айрым себептерин билдирет.

Тапшырманы аткаруусунун жыйынтыгына толук ишенип, баланы акыл жагынан начар экен деп жыйынтык чыгарууга болбойт. Мүмкүн балаңыз чарчап турган мезгилде сиз тапшырманы сунуш кылгандырсыз. А мүмкүн сиз усулду туура эмес тандап алгандырсыз. Эгерде тапшырманын жыйынтыгы начар болуп калса, сиз анда адистердин кеңешин угуңуз.

Эскертүү: баланы тапшырманын начар жыйынтыгы үчүн күнүүлүбүңүз. Күнүүлүү менен сиз анын психологиялык жактан үнүгүшүн жогорулата албайсыз, тескерисинче анын мүмкүнчүлүгүн туура баалоодон ажырап калышыңыз мүмкүн.

Чоңдордун күрсүтмүсүн угуу жана аткаруу жүндүмдүүлүгүн текшерүү мектепте окуунун биринчи эле күнүндү үтү зарыл.

Клетка барак алып, балага абдан кооз оймо - чийме тартууну үйрүтүүнү сунуш кылыңыз:

– мен сага сызыкты кантип сызуу керектигин айтып турам, а сен болсо, мен айткандай кылып тартасын, - деп түшүндүрүсүз.

Сен билесиңби, оң колуң кайсы? туура: сен карандаш кармап турган колуң. Карандашты дептердин четинен эки клетка калтырып, бир клетка эшик же каалга жакка жылдыр, кайсыл жакка жылдырабыз?

Каалга жакка.

Демек, эгерде мен оң жакка дегенде сен сызыкты каалга жакка сызасың. Сол колуң кайсы?

Терезе жактагы.

Туура. Эгерде мен сол жакка сызабыз десем, сен сызыкты терезе жакты көздүй сызасың. Мен сызыкты кайсыл жакты көздүй канча клетка сызуу керектигин да айтам, а сен мен айткан клетканы сыз да, токтоп күтүп тур, жаңы сызыкты мурунку сызган сызыктардын бүткөн жеринен баштайсың.

Эми балага оймо – чиймени кайсы жерден баштап тартуу керектигин көрсөтүңүз (барактын сол жак четинен эки клетка калтырып) жана айтыңыз.

– Бир клетка оңго, бир клетка жогору, бир клетка оңго, бир клетка төмөн, бир клетка оңго, бир клетка жогору, бир клетка оңго, бир клетка төмөн, эми калганын өзүң сыз.

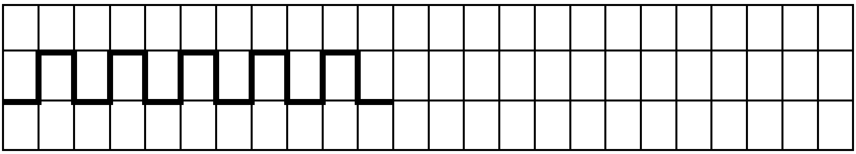

1- сүрөт

Эгер бала мугалимдин айтканын туура аткара алса, анда биринчи сүрөттөгүдөй оймо - чийме пайда болот. Эгер бала тартууда жаңылып калса, аны ондоп бериңиз, бул машыктыруучу көнүгүү. Бала өз алдынча тартып жатып, түшүнүүгө тийиш. Ал сызыкты дептердин оң жак бурчуна (четине) чейин сызышы керек.

Жогорудагы оймо - чиймени тартып бүткөндөн соң, кийинки оймо - чиймени тартууга киришебиз.

- Барактын сол жак четинен оң жакты көздөй бир клетка сыз да, эки клетка жогору, бир клетка оңго, бир клетка жогору, эки клетка оңго, бир клетка төмөн, бир клетка оңго, эки клетка төмөн, эки клетка оңго, эки клетка жогору, бир оңго, бир жогору, эки клетка оңго, бир төмөн, эми калганын өзүң сызып улант.

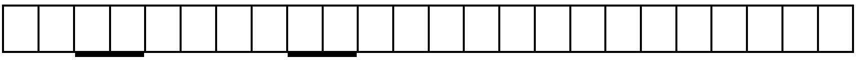

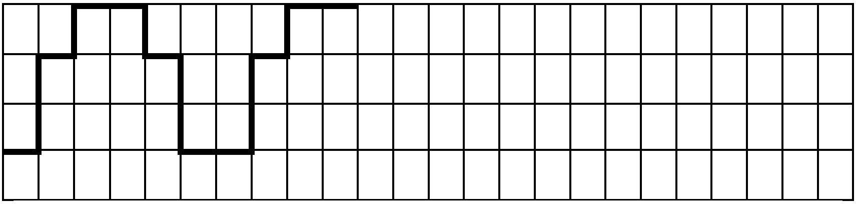

2 - сүрүт

Сызуунун жүрүшүндү эч кандай кошумча күрсүтмү берилбейт. Каталар оңдолбойт. Качан гана бала дептердин оң жак четине чейин сүрүт тартып бүткүндү гана кийинки оймо – чиймени тартуугa үтүү керек.

- Барактын сол жак четинен оңго бир клетка сыз да, эки клетка жогору, эки клетка оңго, бир клетка түмүн, бир клетка солго, бир түмүн, эки клетка оңго, эки клетка жогору, эки клетка оңго, бир түмүн, бир солго бир түмүн, эки оңго. Калганын үзүң улант.

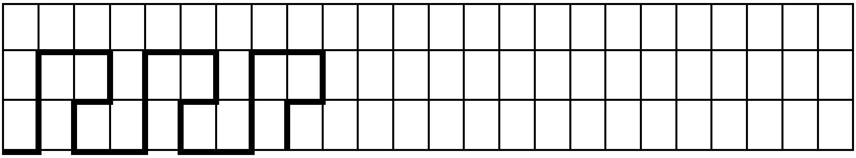

3-сүрүт

Эми акыркы оймо-чиймени тартууга киришебиз.

- Бир оңго, бир жогору, эки оңго, бир жогору, бир солго,эки жогору, бир оңго, бир түмүн, эки оңго, бир түмүн, бир солго,эки түмүн, бир оңго, бир жогору, эки оңго, бир жогору, бир солго,эки жогору, бир оңго, бир түмүн, эки оңго, бир түмүн, бир солго,эки түмүн, бир оңго.

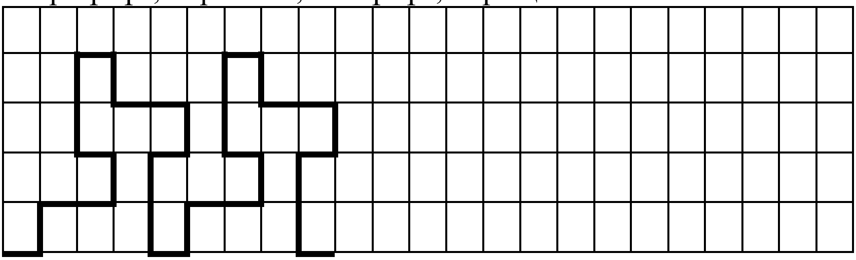

4-сүрөт

Калганын өзүң тартып көрчү.

Эми ар бир тарткан машыктыруучу оймо-чиймеден башкаларын баалайбыз. Эч катасыз тартылган оймо - чийме төрт балл, эгерде бир, эки ката кетирсе 3 балл, андан да көбүрөөк ката кетирсе 2 балл, каталар абдан көп кетирилгенде 1 балл, жооптору туура эмес болсо 0 балл деп бааланат.

Бардык оймо-чиймелерге алган баллдарды эсептеңиз. Мектепке барууга 2-3 ай калганда 7 баллдан төмөн болбоо керек. Эгерде мектепке барууга дагы жарым жыл убакыт бар болсо, анда 5 балл эң сонун көрсөткүч.

Баланын мектепке даярдыгын анын кебинин өнүгүүсүнүн деңгээли менен да аныктоого болот. Бул баланын оозеки жана жазуу кеби менен түшүндүрүлөт. Эгер баланын оозеки кеби жакшы өнүккөн болсо, анда жазуу кебин өнүктүрүү анчалык деле кыйынга турбайт. Мектепке чейинки мезгилде баланын өнүгүүсүндө кеп негизги ролду ойнойт. Беш - алты жаштагы бала уккан жомогун, аңгемесин кайра айтып берүүгө, сүрөт боюнча кыска аңгеме түзүүгө, аңгемелешүүгө тийиш.

Аңгемелешүүдө бала өзүн кандай алып турат, суроолорду кандай кабыл алды, аларга кандай жооп берди.

Кебинин өнүгүү деңгээлин анализдөөдө:

– сөз байлыгы;

– кептин грамматикалык тууралыгы (жекелик же көптүк санда сүйлөшүү, жөндөмө мүчөлөрдү туура колдонушу);

– түшүнүүсү, жагдайды туура түшүндүрө билүүү жөндөмдүүлүгү жана кыскача аңгеме түзүүсү;

– аңгемелешип жаткан адамдын суроолорун, сөзүн түшүнүүсү, ага жооп бере билүүсү;

– тыбыштарды айтуу сапаты;

– баланын үзү менен үзү сүйлүшүшү. *Мисалы:* куурчак ойноп жаткан кыздын же машина ойноп жаткан баланын кеби эске алынат.

Баланын акылын, ой жүгүртүүсүн башталган сүйлүмдү же ойду аягына чыгаруусунан, жыйынтыктоосунан да байкоого болот.

М: Кыш келди, ошондуктан……………

Атчан адам жөө адамга караганда тез жүрүт, анткени……..

Коён карышкырдан коркот, себеби……..

Күн бүркүлдү, эми…..

Ит үрүп жатат, демек сыртта……….ж.б.

Укканын тамгалар менен эмес, тегеректелер аркылуу жазуу.

Сүздү канча тыбыш болсо, ошончо тегерекче коюу керектигин балага түшүндүргүн соң, ал канча тыбыш укса, ошончо тегерекче коюуга тийиш.

М: үй – о о, күн – о о о, апа – о о о, мышык – о о о о о ж.б.

Ошондой эле схема сүздүрүн окуу б.а. кайсы тегерекче кайсы сүрүткү таандык экенин күрсүтүү, сүрүткү карап тегерекче коюу ж.б.

үндүрдү ажырата билүүсү. М: дарак– тарак, сат – саат, жат – шат ж.б.

Сүздүк запасынын абалы. Мектепке чейинки мезгилде баланын сүздүк запасы 2000 сүздүн кем болбоого тийиш. Айрым балдардын сүзү 5000ге чейин жетиши мүмкүн .

Суроолорго туура жооп берүүсү, сүйлүмдүрдү түзүүдү сүздүрдү үз орду менен пайдалана алуусу ж.б.

Байланышуу кебинин үнүгүүсү. Үз оюн эркин айта алуусу. Чыгармачылык жана факт боюнча аңгеме кура билиши.

Бала факт боюнча айтканда күргүнүн, укканын, кабыл алгандарын эстеп айтат. Ал эми чыгармачылык менен айтууда күркүмдүп, реалдуу чындыктан бир аз чыгып айткандыгын байкоого болот.

Ошондой эле баланын айтып берүүсү мүнүздүүчү жана сюжеттүү болушу мүмкүн.

Жаныбарлардын, үсүмдүктүрдүн мүнүзү, белгилери, сырткы күрүнүшү жүнүндү айтуусу мүнүздүүчү болуп эсептелет. М: кара улак сулуу, куйругу кыска, кулактары кичине ж.б.

Ал эми сюжеттүү айтып берүү мазмундуулугу, башталышы, аякталышы бар экендиги менен айырмаланат. Мында балага кыска жомок же аңгеме айтып берип, кайра айттыруу, сүрүткү карап аңгеме түздүрүү, үз үй –бүлүүсүнү мүнүздүмү берүү, кыялдануулары айттыруу.

Сүздүк абалын билүү үчүн тапшырмалар аркылуу баланын мектепке даярдыгын аныктоого болот.

– Белгилүү бир топтогу буюмдарды атоо. М: адамдар, гүлдүр, жаныбарлар, дарактар ж.б.

– Белгилүү бир буюмдун, заттын белгилерин айттыруу. Башкача айтканда кандай? деген суроого жооп алуу.
М: кар – ак, жумшак, муздак ж.б.

–Буюмдарга мүнүздүү болгон иш-аракеттерди атоо.М: Китепти сатып алышат, окушат, күрүшүт. Гүлдү – эгишет, сугарышат, үзүшүт, белекке беришет, сууга салып коюшат ж.б.

– синонимдерин табуу м: чоң, бийик, узун.

– антонимдерин табуу м: ак– кара, жаш – кары, күн – түн ж.б.

– үзүн курчап турган буюмдарды айта алабы?

– чоң адамдардын берген суроолоруна жооп бере алабы?

– буюмдардын эмне үчүн керек экендигин түшүндүрү алабы? М: муздаткыч, чаң соргуч, стол, сандык, шыпыргы, кетмен ж.б.

– буюмдардын кайсы жерде тургандыгын түшүндүрүп айта алабы? М: столдун үстүндү, дубалдын боорунда, стулдун астында, жанында ж.б.

– күргүндүрүн (окуяларды) айтып бере алабы?

– сүздүрдү так айта алабы?

– сүйлүшүүдү сүйлүмдүрдү туура түзү алабы?

– чоң адамдардын сүйлүшүүсүнү аралашып, эркин сүйлүй алабы?

Эмоционалдык үнүгүүсүнүн деңгээлин баалоо:

– Баланын маанайы жайдарыбы? (үйдү, досторунун арасында).

– Үзүн инсан катары, ишенимдүү кармай алабы?

– Адат болгон күн тартибинен башка ишке тез эле үтүп кете алабы?

– Баланын үз алдынча иштүү жүндүмдүүлүгү, тапшырманы аткарууда балдар менен мамилелешүүсү кандай?

Мамилелешүүсүн баалоо:

– Башка балдар менен аралашып ойной алабы?

– Эгер жагдай талап кылса, кезек күтү алабы?

– Сүйлүп жаткан адамга жолтоо болбой, анын сүзүн аягына чейин уга алабы?

Ден соолугунун абалын баалоо.

– Кулагы кандай угат?

– Кандай күрүт?

– Бир нече убакытка чейин шоктонбой отура алабы?

– Кыймыл – аракети, шамдагайлыгы кандай? М: секирүү, шатыга чыгуу жана түшүү, топту тутуу жана ыргытуу ж.б.

– Бала сыртынан караганда кандай күрүнүт (ден соолугу чың, курсагы ток, жүдүү, түнт, жайдары, чарчаңкы эмес ж.б.)?

Күрүп ажыратуусу.

Сүрүттү карап туруп, окшош жана окшош эмес деп ажырата алабы? М: Бир караганда окшош, бирок байкалбаган айырмачылыгы бар сүрүттүрдүн арасынан эки окшошун табуусу.

Күрүп эске сактоосу.

– Сүрүттүрдү күрсүтүп, кайра бирин алып коюп күрсүтсү, кайсы сүрүттүн жок болуп калганын айта алабы?

– Күндүлүк турмушта колдонуп жүргүн 6 – 8 буюмдун атын айта алабы?

Күрүп кабыл алуусу.

– Сүрүттүрдү күрсүтүлгүндүй ирээт менен коё алабы?

– Солдон оңго окуу керектигин бала түшүнүбү?

Угуу жүндүмдүүлүгүнүн деңгээли.

– Тыбыштары окшош болгон сүздүрдүн маанисин ажырата алабы? М: жат – шат, сат – зат.

– Чоң адамдар айткан сандарды, сүздүрдү кайрадан айта алабы

– Укканын кайра айта алабы?

Тыбыштарды, кыска үндүүлүрдү ажырата алабы? М: сат – саат, дарак – тарак.

Китепке болгон мамилесин баалоо.

– Үз алдынча китепти кароого болгон ынтызарлык барбы?

– Сиз китеп окуп берип жатканда ал чын ыкласы менен, кунт коюп угабы?

– Айрым сүздүр жүнүндү суроо береби? М: шуру деген эмне? ж.б.

Жалпы жана психологиялык даярдыгы:

Балаңыз:

– Эмне каалап жаткандыгын сүүмүйү менен күрсүтпүстүн, сүз менен түшүндүрү алабы?

– Мени күрсүтчү? – деген суроого жооп бере алабы?

– Бала жүнүндү башкалар кандай ойдо экендигин билеби?

– Үзүнүн атын так айта алабы?

– үйүнүн дарегин, телефонун эстеп айта алабы?

– Кагазга эмне менен жазуу керектигин (карандаш же бор мененби?) ажырата алабы?

– Кайчы менен түз кырка алабы?

– Күрсүтмүнү угуп, аткара алабы?

– Сүйлүшүп жатканда кунт коюп угабы?

– Берилген тапшырманы кыска убакытта аткарууга киришеби?

– Ага сүйлүп, окуп берип жатканда кубанабы?

– Мен күп нерселерди жасай ала турган адаммын деп, үзүн баалай алабы?

– Чоң адамдар сүйлүшүп жатып, теманы үзгүртүп жиберсе, аралашып кете алабы?

– Баланы курчап турган буюмдар кызыктырабы? (Эмнеден жасалган? Эмне үчүн керек? ж.б.)

– Башка балдар менен жакшы мамиле түзү алабы?

Баланын мектептеги окуусунун ийгиликтүү болуусуна анын *эске сактоосунун үнүгүшүнүн* мааниси чоң. А.Р.Луриянын методикасы боюнча баланын механикалык эске сактоосун текшерип күрүлү Текшерүүнү бала кыжаалат болбой. үзүн абдан жакшы сезип турган мезгилде, үзүңүз да жайдары маанайда, баланы эркелеткен ат менен чакырып: *эскертүү* (Текшерүү жүргүзүп жаткан мезгилде баланын күңүлүн алагды кыла турган ашыкча буюмдар, үндүр болбошу зарыл)

- Азыр биз сенин эске тутууңдун кандай экендигии текшеребиз. Мен сүздүрдү окуйм, а сен мен окуп бүткүндүн кийин кайталайсың. Ошондуктан абдан кунт коюп угуп тур, даярсыңбы? Окуп баштадым, – дейсиз.

Ушундай күрсүтмү бергениңизден кийин мааниси боюнча байланышпаган 10 сүздү окуйсуз.

М: Ат, от, тоо, уй, топ, туз, күн, суу, ит, кар.

Сүздүрдү айтууда шашпастан, бардыгын бирдей темптеги үн менен жай окуу керек. Адегенде үзүңүз ушул сүздүрдү айтып машыгып алыңыз. Бардык сүздүрдү окуп бүткүнүңүздүн кийин балаңызга:

– Кана, эми сен кайталачы? – деп үтү маданияттуулук менен кайрылыңыз.

Бала айтып бүтүп токтоп калганда:

– Дагы жакшылап ойлонуп күрчү, мүмкүн дагы бир сүздү эстээрсиң, – деп кайрылыңыз. Сиз окуган сүздүрдү бала катары менен айтам деп кыйналбасын, кайсы сүздү эстесе айта берүү керектигин эскертип коюңуз. Ал сүздүрдү атап токтоп калганда:

- Азаматсың, сен күп сүздү эстегенсиң, бирок бардыгын эмес. Кел, мен дагы башынан окуйм, а сен кайра башынан кайталайсың? Бардыгын атоого аракет жаса, баягы айткан сүздүрдү азыр кайталасаң да боло берет, – деп кайрадан окуйсуз.

Жогорудагыдай эле окуп бүткүндүн кийин сураңыз. Анын айткан сүздүрүнүн тушуна (+) белгисин коюңуз.

Балага жогорудагы сүздүрдү үч жолу окуп, үч жолу анын жообун уккандан кийин түмүндүгү таблицада белгиленгендей кайсыл сүздүр эсинде калгандыгын кайрадан сураңыз.

Сизде сүрүттүгүдүй 5 – 8 – 10 – 8 сандардын күрсүткүчү пайда болду дейли. Бул баладагы механикалык эсте сактоонун жакшы экендигинен кабар берет.

Таблица №2

	Ат	От	Тоо	Уй	Топ	Туз	күн	Суу	ит	Кар
I	+		+			+		+		+
II	+	+	+		+	+		+	+	+
III	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
IV	+	+	+	+	+		+	+		+

Экинчи жолу окуганыңызда 8 сүздү эсинде сактап кала алган.

үчүнчү жолу окуганда 10 сүздү эстеп калган да, 5 мүнүттүн кийин 2 сүздү эсинен чыгарып койгон. Буга капа болуунун зарылдыгы жок. Анткени, баланын механикалык эске сактоосу жаман эмес.

Баланын оң же сол кол менен иштүүсүн аныктоо үчүн М.С.Князева менен В.Ю.Вильдавскийдин тестин сунуштайбыз [26.18].

Тестти аткарууда баланын маңдайына отуруп, ага:

– “Кел экүүбүз ойнойбуз” же “кел экүүбүз чогуу иштейли, мен сага тапшырма берем, а сен аны жакшы аткарууга аракеттен”, – деп кайрылуу керек.

Бала колдоно турган буюмдарды столдун так ортосуна коюп, андан соң тапшырмаларды аткарууну сунуштайбыз.

Биринчи тапшырма – сүрүт тартуу. Балага түстүү карандаш, ак кагаз берип, үзү каалаган сүрүттү тартуу керектигин түшүндүрүңүз.

Айрым учурда бала “Мен сүрүт тарта албайм,” – деп баш тартышы мүмкүн. А Сиз ага мээримдүлүк менен кайрылып, оң жана сол колу менен сүрүт тарта ала тургандыгына аны ынандырыңыз. Шаштырбаңыз. Оң колу менен тартып бүткүндүн кийин, ошол эле сүрүттү сол колу менен тартып күрүүрүн үтүнүңүз (же тескерисинче адегенде сол колу менен тартышы да мүмкүн). Эки сүрүттү салыштырып, кайсы колу менен мыкты тартылгандыгын бала үзү айтсын. Сиз да анализдүүгү катышыңыз.

Экинчи тапшырма – анчалык чоң эмес кутучаны ачтыруу. *Мисалы:* ширеңкенин кутучасы. Балага бир нече кутучалар сунушталат (сырты ар түрдү боёктор менен боёлгон же ар түрдүү түстүгү кагаздар менен сыртталган болушу мүмкүн). Кутучанын бирүүсүндү ширеңкенин таякчалары бар. Бала кутучаларды ачып, ширенкенин таякчасы жок болсо, кайра жаап, кийинкисин ачат… Таякчасы бар кутучадан аларды алып, кайра салат. Мугалим же ата – эне баланын кайсы колу активдүү иштеп жаткандыгын байкап туруугa тийиш.

үчүнчү тапшырма – кутучадан кудук жасоо. Баланын кайсы колу иштеп жатса, ошол колу активдүү деп эсептелет.

Түртүнчү тапшырма – топ ойноо. Бала бир колу менен ыргытып, кайра тутууга ыңгайлуу болуш үчүн теннистин тобун тандоо керек. Топ адаттагыдай эле столдун так ортосуна коюлат, бала кайсы колу менен ыргытып, тутуп жаткандыгына байкоо жүргүзүлүт. Кайсы кол менен жогору ыргытса, ошол кол менен тутуу керектиги балага эскертилет.

Бешинчи тапшырма – даяр сүрүттү кайчы менен кыркуу. Бала кайсы колу менен кагазды кармап, кайсы колу менен кыркып жаткандыгына байкоо жүргүзүлүт.

Алтынчы тапшырма – топчуну, мончокту же назикти ийне менен жипке тизүү. Ийне баланын кайсы колунда тургандыгына карабастан, топчуну же мончокту ийнеге үткүрүп жаткан кол активдүү деп эсептелинет.

Жетинчи тапшырма – буроо менен капкакты ачуу жана жабуу. *Мисалы:* баклашканын капкагын. 2 ‑ 3 баклашка сунушталат.

Сегизинчи тапшырма – түйүндүрдү чечүү. Үтү жоон эмес жиптеги анчалык бекем түйүлбүгүн түйүндүрдү чечүү керектиги сунушталат.

Тогузунчу тапшырма – кубиктен үй, машина, чеп (коргон) ж.б. куруу.

Мында баланын кайсы колу менен иштеп жаткандыгын байкоо бир топ татаал. Анткени ал эки колдоп курушу мүмкүн. Ошондуктан баланы шаштырбастан, кайсы колу менен кыйшайган жерлерди оңдогондугун, кайсы колу менен коюп жаткандыгын байкоого болот.

Онунчу тапшырма – баладан үйдүн, дарактын, адамдын сүрүтүн тартуусун үтүнүү. Тартып бүткүндүн кийин, экинчи колу менен да тартып күрүшүн сурануу.

Таблица №3

№	Оң кол	Сол кол	Эки кол менен
1.	+		
2.		+	
3.	+		
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Баланын мектепке даярдыгын аныктоочу критерийлердин бири болуп баланын окууга болгон ынтызарлыгы, дилгирлиги эсептелет.

Америкалык психологдор тарабынан иштелип чыккан баланын мектепке даярдыгын аныктоо боюнча критерийлерди сунуштайбыз:

Сиздин балаңыз менен үз ара мамилеңиз, аны окууга даярдоодо сиздин ролуңуз.

(Мүмкүн болушунча чынын айтууга аракеттениңиз).

– Балаңыздын кылык – жоругу сизге жагабы?

– Балаңыз сүйлүп жатканда, кунт коюп угасызбы?

– Балаңыз сүйлүп жатканда аны карап турасызбы?

– Бала айтып жаткан нерсесинин маанилүүлүгүн туя ала турган жагдай түзүүгү аракеттенесизби?

– Балаңыз сүйлүп жатканда анын кебинде кетирген каталарын оңдойсузбу?

– Кетирген каталарын үзү сезеби? Оңдоого аракеттенеби?

– Баланы мактайсызбы? Үбүсүзбү?

– Бала менен бирге күлүсүзбү?

– Ар күнү балага китеп окуу, аны менен аңгемелешүү үчүн убакыт бүлүсүзбү?

– Баланын кызыккандыгы жана кызыгып аткаргандыгы үчүн мактайсызбы?

– Баланын жеке үзүнү гана таандык жок дегенде бир эки китеби барбы?

– үйдү баланын үзүнү гана таандык орду барбы?

Болочоктогу окуучу жасай алабы?

– Бир иш менен алек болуп, 20 – 30 минута бир орунда отурууга чыдамы жетеби?

– Жүнүкүй тапшырмаларды аткара алабы? М: Адамдын сүрүтүн тартуу.

– үлгүгү карап, окшоштуруп сүрүт тарта алабы?

– Чоң адамдын айтып берүсү боюнча 4 –5 минута сүрүт тартуу.

М: тегерек, үч бурчтук, үч бурчтук, тегерек, андан соң жогорудагыдай темпте улантуу.

– Клетка боюнча чоң адамдын айтуусу менен сүрүт тартуу.

М: үч клетка оңго, үч клетка жогору, үч клетка оңго, үч клетка түмүн, бир клетка оңго, бир клетка жогору, бир клетка оңго, бир клетка түмүн, үч клетка оңго ж.б.

– Адегенде, анан кийин, мурда, кийин, күп, аз, бирдей, ар түрдүү ж.б. түшүнүктүрдү ориентировкалашы.

– Күрүп эсте сакташы.

Эмоционалдык эрки тарбияланган, зирек бала башка адамдардын азили менен эсептешет, тултуңдап таарынбайт, теңтуштары менен урушбайт, жалпы тил табышып, үзүн токтоо кармайт.

Балдар мектепте эмне иш кылышат? – деген темада аңгемелешүүгү ата-энелер да ынтызар болууга тийиш.

Ата - энелер үчүн бурчта аңгемелешүүнүн тематикалары, оюндардын сценарийлери, мектеп турмушун чагылдырган сүрүттүр илинүүсү талапка ылайык.

Ошондой эле балдарга таанып билүү кызыгууларын үнүктүрүүчү суроолорду берип, М: Эмне үчүн жылдыздар күндүзү күрүнбүйт? Эмне үчүн кар жаайт? Эмне үчүн күн күркүрүйт? ж.б. суроолорго жоопту биз мектепте, китептен үйрүнүбүз деген сыяктуу аңгемелешүүлүрдү жүргүзсүк, алардын китеп окууга, билим алууга болгон кызыгуулары артат.

Баланын кыймыл күндүмдүрүнүн үнүгүүсүн аныктоо.

1-тапшырма. *Баланын колунун жазууга даярдыгын аныктоо.*

Керектелүүчү буюмдар: жүнүкүй калем сап, ак барак кагаз.

Оймо- чиймелердин үлгүсү:

а)

б)

в)

Адегенде үлгүсүн тартып күрсүтүңүз, бала улантып тартсын. Эгер ал кыйналбай эле, колу эркин кыймылдап, тартып койсо, демек бала жазууга даяр. Ал эми жазууда кыйналса, кошумча иштүүгү убакыт табыңыз.

2-тапшырма. *Күзү менен колунун үз ара аракетинин кыймылынын шайкештигин аныктоо.*

Керектелүүчү буюмдар: үтү калың эмес кагазга сызылган айлана, кайчы. Аралыктары 1,5мм болгон үч айлана сызылат. Адегенде эң чоң айлананы кыркуу сунушталат. Бала биринчи айлананы кыркып бүткүндү экинчисин, андан соң үчүнчүсүн кыркуу керек. Ар бир айлананы кыркууга бир минута убакыт сарпталууга тийиш.

3-тапшырма. *Колдун кыймылынын тактыгынын үнүгүүсүн аныктоо* (үзүнүн кыймылын текшерүү, күңүл буруусунун калыптануусу, жазууга колунун даярдыгы).
Керектелүүчү буюмдар: Жол. Сүрүттүр.

1.Боз үйдү күздүй кеткен жол. Жолдун башталышында адам турат. Сүрүттүгү жол улам татаалдашып барат. Бала жүнүкүй калем сап менен жүү адамдын жолун сыртка чыкпай, эки сызыктын ортосун сызуу керек.

а)

б)

в)

2. Балага колун кагаздан албастан, жолдун эки четине чыкпастан, жолдун ортосу менен жолду бойлоп сызуу керектигин түшүндүрүбүз.

Жолдун сүрүтүн тартуу улам татаалдашып барат. Ошондуктан сүрүттү күрсүтүлгүндүй иретте тарттыруу керек.

4-тапшырма: *Баланын кыймыл – аракетинин үнүгүүсүн аныктоо:*

а)Баланын топту тутуусун жана ыргытуусун байкаңыз. Эгер бала ыргытылган топту тута же кармай албаса, тулку боюн түз кармап баса албаса, анда кыймыл – аракетинин үнүктүрүү үчүн күнүгүүлүр жасатуу керек.

б)Буттун учу менен басуу. Бала канча кадам жасай алат? Буттун учу менен басууда тулку бойду түз кармоого тийиш.

в)Бала эки бутун бириктирип турган абалда үч жолу алга, кайра артка секирип, ордуна келет.

5-тапшырма. *Колдун манжаларынын кыймылынын тездигин аныктоо.*

Жыландын элесин берген сүрөттүгү тегерекчелердин ичине бала чекит коюуга тийиш. 50 тегерекчеге чекит коюуга 30 секунд убакыт берилет.

30 секундда 35тен жогору чекит койсо – эң жакшы.
27-34-жакшы.
18-26-орто.
12-17-ортодон түмүн.
11ге чейин түмүн.

Ой жүгүртүүсүнүн үнүгүү деңгээлин аныктоо.

1-тапшырма. Ашыкчасын тап. Балага төрт буюмдун чогуу турган сүрүтү көрсөтүлөт. Ал үч буюмду жалпы атап, ал эми бир буюм, ал топко тиешелүү эместигин айтууга тийиш.

2-тапшырма. Аңгемелешүү. Таблица.............

Логикалык ойлоосун баалоо үчүн тестти пайдаланууда бала төмөндөгү суроолорго жооп берүүгө тийиш:

1.Кайсы жаныбар чоң – атпы же итпи?

2.Адамдар эртең менен уйкудан турушат, а кечинде[7]

3.Күндүзү күчү жарык, ал эми түндүсүчү?

4.Асман көк, а чүпчү?

5.Алма, өрүк, алмурут, алча - булар эмне?

6.Ош, Бишкек, Жалал - Абад, Сүлүктү - булар эмнелер?

7.Саат канча болду? (Балага саатты көрсөтүңүз жана канча болгондугун айтуусун сураңыз)

8.Кичинекей тоок – бул жүжү, кичинекей үй жана кичинекей ат эмне?

10.Ит мышыкка окшошпу же тооккобу?

11.Балка менен балта эмне үчүн бир - бирине окшош?

12.Мышык менен тыйын чычкан окшошпу?

13.Футбол деген эмне?

14.Транспорттун кандай түрлөрүн билесиң?

15.Жаш адам менен кары адамдын кандай айырмасы бар?

16.Сен кандай адамдарды жакшы адам деп эсептейсиң?

17.Кышында кар жаайт, а жаздачы?

18.Суу муздаганда тоңот, а ысыгандачы?

Бала аң сезимдүүлүк менен жооп берип жатабы, байкаңыз?

Эгер бала 15 - 16 суроого туура жооп берген болсо, анын сөздүк –логикалык ойлоосу эң сонун.

Баланын мектепке даярдыгын аныктоо боюнча комплекстүү тест

№	Тапшырмалар	Тапшырма лардын саны	Текшерүүнүн формасы	Балл
1	Баланын күңүл буруусу	1	сүрүт тартуу	5
2	Кабыл алуусу	1	боё	5
3	Эске сактоосу	5	ооз эки	10
4	Ой жүгүртүүсү	5	ооз эки	10
5	Күрүп ажыратуусу	2	ооз эки	4
6	Кебинин үнүгүүсү	6	ооз эки	12
7	Адамдын атын күрүп турганындай кайра жазуу	1	жазуу	15
8	Мышыктын сүрүтүн тартуу	1	сүрүт тартуу	15
9	Окшоштуруп тартуусу	1	сүрүт тартуу	3
10	Клеткаларды саноо жана оң, сол, жогору, түмүн түшүнүктүрүн, түстүрдү ажырата билүүсү.	1	боё	3
11	Баланын кошуу, кемитүү жана текстин эрежесин түшүнүү менен анын	2	сүрүт тартуу	3

	жыйынтыгын түрт бучтук, тегерекче аркылуу бере билүүсү.			
12	Жылдыздын сүрүтүн тартуу	1	сүрүт тартуу	15
	Жалпы балл			100

Тесттин жыйынтыгын чыгарууда ар бир бөлүк үзүнү тиешелүү коэффициентке ээ болот. Комплекстүү тесттин деңгээли, тапшырмалардын саны, коэффиценттери жана баллдардын мааниси жогоруда күрсүтүлгүндүй эң жогорку балл 100гү барабар. Ал эми тайпадагы балдардын интегралдык билими тиешелүү түрдү үч деңгээлге бөлүнүт: түмүнкү деңгээл 40 баллга чейин, орто деңгээл 41 баллдан 80 баллга чейин, жогорку деңгээл 81 баллдан 100 баллга чейин.

1– тапшырма

Баланын күңүл буруусунун деңгээлин текшерүү үчүн балага актай барак менен бирге кызыл жана күк карандаш берилет да, беш кызыл тегерекче, беш күк үч бурчтук тартуу керектигин бир гана жолу түшүндүрүңүз. Эгер кайталап сураса, кандай түшүнсү, ошондой аткара берүүгү боло тургандыгын айтыңыз.

2

– тапшырма

Кабыл алуусун текшерүү үчүн балага үч чоң, бир кичинекей тегерекче тартылган барак сунушталат да, тапшырманы аткаруунун эрежеси түшүндүрүлүт. М: эң кичинекей тегерекчени кызыл жана жашыл тегерекченин

ортосунда болгондой кылып күккү боё. Жашыл тегерекченин жанында сары тегерекче болсун.

3

– тапшырма

Эске сактоосунун күлүмүн аныктоодо Джекобсондун методикасын сунуштайбыз. Бала сиз айткан цифраларды ирээти менен кайталоого тийиш.

1. 2,5, 9
2. 3, 7,1,8
3. 5,0,3, 9, 64.
4. 7,4,5.8, 2. 0
5. 1,4,9,3, 7, 5,2

Үзүңүз байкагандай адегенде үч цифрадан баштап,улам бирден цифра кошуп, жети цифрага чейин улантасыз. Баалоодо баланын жети цифраны айтканын эсептейсиз. Эгерде 5-катардагы жети цифранын баарын айтса, 10 балл. Алтоону айтса 9,бешүүнү айтса 7, төрттү айтса 4, үчүүнү айтса 1 балл коюлат .

4 – тапшырма

Ой жүгүртүүсүнүн деңгээлин текшерүү үчүн балага беш суроо берилет. Ар бир туура жоопко экиден балл коюлат.

М:

1. Кайсы мезгилде кар жаайт?

2.Эмне үчүн муз тоңот?

3.Сүттүн кандай тамактар даярдалат?

4.Бир жумада канча күн бар?

5.Колуңдун манжалары кандайча аталат?

6.Ылайдан эмне жасалат?

7.үй канаттуулары кайсылар?

8.Байыркы убакта мышыктардын канчадан куйругу болгон?

9.Кит эң кичине жаныбар экендиги чынбы?

10. Түүнүн канча үркүчү бар?

11.Коёндун куйругу узунбу же кулагыбы?

12.Иттин досу ким?

13. Ат чүптү күп жейби же уйбу?

14. Чычкан үй жаныбарыбы же жапайыбы?

15. Чычкан пилден коркобу же пил чычкандан коркобу?

16. Тыйын чычкан менен коёндун кандай айырмасы бар?

17.Эмне үчүн карга баласын аппагым дейт?

18.Балык кантип кыйкырат?

19.Тооктун баласы жумурткабы же жүжүбү?

20.Жакшы адамдар кандай болот.

5 – тапшырма

Күрүп ажыратуусу:

а)Окшошун тап.

б) Айырмасын тап.

6 - тапшырма

Кебинин үнүгүүсү:

- жомокторду айтып берүү;
- аңгемелешүү жана тиешелүү суроолорго жооп берүү;
- макал айтуу, анын маанисин чечмелүү;
- табышмак айтуу жана анын жообун табуу;
- жаңылмач айтуу жана аны кайталоо;
- ырды жатка айтып берүү.

7 - тапшырма

Адамдын атын күрүп турганындай кайра жазуу

үлгү

11 - 15 балл

6 - 10 балл

1 - 5 балл

8 – тапшырма

Мышыктын сүрүтүн тартуу.

Мышыктын отуруп же туруп тургандыгы маанилүү эмес. Сүрөттү жүнүкүй карандаш менен тартуу керек.

11 – 15 балл

6 – 10балл

1– 5балл

9 – тапшырма

Окшоштуруп тартуусун аныктоо.

Балага төрт бурчтук тартылган актай барак берилет. Ал көрүп турган фигураны окшоштуруп тартууга тийиш .

Баалоо:

0 балл – окшоштуруп тарта албай калса.

1балл – фигураны окшоштуруп, бирок начар тартса.

2 балл – фигураны окшоштурган. Бирок бурчтар тик эмес, сызыктардын параллелдүүлүгү сакталбаган.

3 балл – фигураны тартууда эрежелер так сакталган.

10 – тапшырма

Клеткаларды саноо жана оң, сол, жогору, түмүн түшүнүктүрүн, түстүрдү ажырата билүүсүн аныктоо.

Баракта кара менен боёлгон клетканы көрүп турабыз.

1.Кара клеткадан оң жакка төрт клетка санап, бешинчи клетканы кызыл түскү боё.

2.Кызыл клеткадан эки клетка түмүн түшүп, үчүнчү клетканы көк түскү боё.

3.Көк клетканын сол жагына бир клетка калтырып, жашыл түскү боё.

4. Жашыл клеткадан жогору беш клетка сана жана алтынчысын сары түскү боё.

Баалоо:

0 балл - бир нече клеткаларды боёгон, бирок талапка жооп бербейт.

1 балл - бир гана тапшырманы туура аткарган.

2 балл - эки же үч тапшырманы туура аткарган.

3 балл - бардык тапшырмаларды туура аткарганда коюлат.

11–

тапшырма

Баланын кошуу, кемитүү жана текстин эрежесин түшүнүү менен анын жыйынтыгын төрт бурчтук, тегерекче аркылуу бере билүүсүн аныктоо.

1.Бүгүн класска 3 бала жана 2 кыз дежур болот. Бардыгы канча окуучу дежур болот? Канча окуучу дежур болсо, ошончо тегерекче тарт.

2.Жеңил машинада 5 адам бара жатышкан эле. Экүү түшкүндүн кийин машинада канча адам калды? Канча адам калса ошончо төрт бурчтук тарт.

Баалоо:

0 балл – тапшырманы аткарууга аракеттенген, бирок тегерекчелердин жана төрт бурчтуктун саны туура эмес.

1 балл – бир тапшырманы туура аткарган, экинчисин аткарууга аракет жасаган эмес.

2 балл – бир тапшырманы туура аткарган, экинчи тапшырманы аткарууга аракеттенган, бирок аягына чыккан эмес.

3 балл – бардык тапшырмаларды туура

12 – тапшырма

Жылдыздын сүрүтүн тартуу

Балага үлгүдү күрсүтүлгүндүй жылдыздын сүрүтүн жана он чекитти сунуштайбыз. Ал чекиттерди бириктирүү менен жылдыздын сүрүтүн тартууга тийиш.

Баалоодо анын тарткан сүрүтүнү балл коюлат.

1.үлгү.

2. 11 - 15 балл.

3. 6 - 10 балл.

1. 1-5 балл.

Пайдаланылган адабияттар:

1.Агофонова И.Н. Рисую и размышляю, играю и учусь. – СПб, 1993.

2.Актаев С.А. Ребенок пошел в школу. – Ф., 1985.

3.Амонашвили Ш.А. В школу с шести лет. – М., 1984.

4.Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети!: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – 208 с.

5.Амонашвили Ш.А. Как живете, дети?: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.

6.Бардин К.В. Подготовка ребенка к школе. – М., 2003.

7.Безруких М.М. Готов ли ребенок к школе? – М.: Вентана – Граф, 2001.

8.Безруких М.М. Ступеньки к школе: Книга для педагогов и родителей. – М.: Дрофа, 2002. – 256 с.

9.Безруких М.М., Ефимова С.П. Знаете ли вы своего ученика? – М.: Просвещение, 1991. – С. 11-17.

10.Безруких М.М., Ефимова С.П. Ребенок идет в школу. Знаете ли вы своего ученика. – М., 1996.

11.Безруких М.М., Ефимова С.П., Князева М.Г. Как подготовить ребенка к школе. – Тула, 1997.

12. Буре Р.С. Готовим детей к школе. – М., 1987.

13.Васильева Н.Н., Новоторцева Н.В. Развивающие игры для дошкольников. – Ярославль, 1998.

14.Венгер Л.А., Марщиновская Т.Д., Венгер А.Л. Готов ли ваш ребенок к школе? – М.: Знание, 1994.

15.Волков Г.П. Созвездия земли. – Чебоксары, 1979.

16.Готовность детей к школе. / Под ред. В.В. Слободчикова. – Ташкент, 1994.

17.Гурьянова Ю.Ю. 365 упражнений и тестов для подготовки к школе. – М., 2008. – 192 с.

18.Гурьянова Ю.Ю. Готовимся к школе. – М., 2008. – 189 с.

19.Гуткина Н.И. Задачи диагностики готовности 6-летних детей к школьному обучению и группа развития // Научно-практические проблемы школьной психологической службы. – М., 1987. – Т. 2.

20.Давайте поиграем. Математические игры для детей 5-6 лет. / Под ред. А.А.Столяра. – М.: Просвещение, 1991. – 80.

21.Давыдова М.А., Агапова И.А. Как правильно подготовить ребенка к школе. – М.: Лада, 2007. – 244 с.

22.Диагностика учебной деятельности и интеллектуального развития детей. / Под ред. Д.Б. Эльконина, А.Л. Венгера. – М., 1981.

23.Ирасек Я. Диагностика школьной зрелости. / Под ред. Й. Шванцары. – София, 1988.

24.Кабанова М.Н. Готовимся к школе. – СПб.: Нева. – М.: Олма-Пресс, 2001.

25.Капчеля Г.И. Диагностика умственного развития детей, поступающих в школу. – М., 1983.

26.Князева М.С. Вильдавский В.Ю. Подготовка детей к школе. – М., 2006.

27.Ковалева Е., Синицына Е. Готовим ребенка к школе. – М.: Лист-Нью, 2000.

28.Нижегородцева Н.В., Шадриков В.Д. Психолого-педагогическая готовность ребенка к школе. – М.: Владос, 2001.

29.Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии // Избр. педагогические сочинения в 2–х томах. – М., 1976. – Т.

30.Что такоё школьная зрелость? Справочник для родителей будущего первоклассника. – М.: ООО Фирма, 1999.